

URRUTIZKIÑA (TELEFONOA) BIZKAIA'N

Urrutizkiña asmakizun aundia izan da. Graham Bell eskoziarra izan zan asmatzaillea. 1876n. urtean lortu eban ari baten bidez berbea bialtzea. Illeak egin ebazan aurkikuntza ori obetzen. Gero Tomas Watson'ek lagundu eutson, baiña gelarik gelara entzutea eta txarto entzutea baiño ez eben lortu. Dirua bear zan asmakizuna obetzeko eta aria luzatzeko.

Urte bi geroago egin zan York Barri'n lenengo telefono-ardatza (I.T.T.).

Uririk urira 1891n. urtean ipiñi zan telefona, York Barri'tik Txikago'ra.

España'n 1877n. urtean egin zan lenengo alkar-izketea.

Baiña gatozen gure Bizkai'ra.

Bilbao'n lenengo urrutizkiña Federiko Etxebarria'k euki eban, Barakaldo'n.

1924n. urtean Aldundia zan jabe eta Burtza-etxean ipiñi eban. 4.123 ziran telefonodunak, 98 langilleak. Oragaillu edo manibela bat birabiraka erabilliz egiten zan deia ardatzera eta sarritan luzaro itxaron bear izaten zan. Ori geuk ezagutu dogu. Aspergarria zan.

1923n. urtekoak ziran Bilbao'n lenengoak. Urte beratan zabaldu ziran ariak Balmaseda,

Ondarroa, Lekeitio, Bakio, Truzios, Orozko eta Apata'ra.

1924n. urtean Telefonika'k ituna egin eban laterriagaz.

I.T.T.'ak artu eban Bizkaia, baiña ari gitxi eta naste asko egoan, berez iñora be ezin zeitekean berba egin, eta ardatzak gitxi ziran.

Urte beratan asi ziran ardatz-etxean kendu eta zuzen berba egiten eta 1925n. urtean egin zan Buenos Aires Kaleko telefonika-etxe aundia eta erri askotan ipiñi ziran ardatz-etxeak, baiña beti oralekuari (manibela'ri) eragin eta alkar-izketea eskatuta. Aspergarria zan.

Buenos Aires'ko telefonika egitea gauza gatxa izan zan, azpian urak urten ebalako, baiña 1927n. urterako, 152 egun barru, amaituta egoan.

Zuzen berba egiteko 158 km. odi ipiñi bear izan ziran, 17.748 m. lurpean, 200 km. ari lurpean eta gaiñean 63.000 km.ari.

Oragaillu edo manibela bagerik berba egiteko asiera-eguna 1928n. urteko abenduaren lenengo eguna izan zan.

Gida-liburua edo listiña argitaratu eban Telefonika'k nori deitu eta zenbakia jakiteko. Or amaitu ziran Bilbao'n luzaro itxaron-bearrak, baiña bitartean "operadora" egoan; 60 lan-leku ziran 1.500 pezetako saria bakoitxari ordaintzen jakola.

Bigarrenludigudak atzerakuntza aundia ekarri eban.

1945n. urtean CTN laterriratu egin zan. Orduan Bizkaia'n 12.863 ari egozan eta eskatuta beste 5.237.

1955n. urtean 25.000 telefono egozan Bizkaia'n. ardatz-etxeak

1960n. urtean bete ziran Telefonika'ren 15 urteak. 45.000 ziran telefonodunak eta 1970n. urtera arte asko zabaldu zan arien sarea. Azkenengo urte onetan 197.914 linea egozan.

1970n. urtean ipiñi eban %65, irureun milloi, eta Laterri-arteak %35.840 km.'ko aria da, erdia emendik eta beste erdia London'etik. Ari onetatik 640 dei egin leikez batera.

Asita dago Bideo-telefono serbitzua, berbeagaz batera irudia bialtzeko.

Itxas-ontzietara berba egiteko bideak be artu dira, ardatzak itxas-ertzean dirala (1972 urtean): Matxitxako'n, Punta Galea'n eta Kantabria'ko Paves'en dagoz ardatzak.

Aspaldion, laterri-maillatik atera da telefonika eta gaur Euskaltel dau lankide.

Guztiok dakigu eskuko telefonoa'gaz (mobila-gaz) egin dan aurrerapena.

Bilbao'n eta Areetan zirala.

1956n. urtean 13.000 eskari egozan erantzun bagerik.

Ordaiña: 200 dei egi zeitekezan illean eta ortik gorakoak 0, 25 pezeta dei bakoitxa.

Olazar'tar Martin'ek

EUSKERAZALEAK

IPUIN SARIKETA 2008

1º Saria

Joxe Mari Murua Goñi

2º Saria

Ziortza Arrien Orbe

3º Saria

Asier Legarreta Legarreta

4º Saria

Palmi Merino Portela

5º Saria

Aurora López

Zorionak